

**Postanowienie Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego
z dnia 17 września 2003 r.
III SW 147/03**

Wpłaty pieniężne niemające charakteru statutowych składek członkowskich mogą być gromadzone wyłącznie na rachunku bankowym partii politycznej.

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Kazimierz Jaśkowski, Andrzej Kijowski, Jerzy Kwaśniewski, Zbigniew Myszka (sprawozdawca), Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 17 września 2003 r. skargi Unii Pracy na uchwałę Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 14 lipca 2003 r. w przedmiocie odrzucenia sprawozdania finansowego

o d d a l i ł skargę.

U z a s a d n i e n i e

Państwowa Komisja Wyborcza uchwałą z dnia 14 lipca 2003 r. odrzuciła sprawozdanie Unii Pracy o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego za 2002 r. z powodu naruszenia art. 24 ust. 8 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857 ze zm.) - przewidującego zakaz gromadzenia środków finansowych poza rachunkiem bankowym, argumentując, iż z II części pkt 2 i pkt 3 oraz części IV sprawozdania Unii Pracy wynika, że do kasy tej partii przyjęto wpłaty darowizny w łącznej kwocie 4.450,00 zł, a nadto środki pochodzące z działalności własnej w kwocie 2.280,00 zł oraz środki w kwocie 84.654,00 zł pochodzące ze źródeł niewymienionych w innych częściach sprawozdania (tytułem opłat za uczestnictwo w Kongresie Unii Pracy), które powinny być przekazane i gromadzone na rachunkach bankowych tej partii. Po zweryfikowaniu wyjaśnień Unii Pracy, Państwowa Komisja

Wyborcza uznała, że łączna kwota przychodów Unii Pracy pozostawiona poza obrotem bankowym wyniosła 62.849,00 zł.

W skardze na tę uchwałę Unia Pracy zarzuciła niewłaściwe zastosowanie art. 24 ust. 8 i art. 38 ust. 2 pkt 3 ustawy o partiach politycznych oraz aktów wykonawczych do tej ustawy wynikające z nienależytego przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w sprawie. Skarżąca utrzymywała, iż zakwestionowane kwoty pochodziły „z normalnej działalności statutowej partii politycznej”, jaką jest możliwość gromadzenia składek członkowskich poza rachunkiem bankowym w wysokości nieprzekraczającej od jednego członka w jednym roku najniższego miesięcznego wynagrodzenia za pracę pracowników obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę, pozostawionych w terenowych jednostkach organizacyjnych partii - z przeznaczeniem na pokrycie wydatków związanych z bieżącą działalnością (art. 26a ustawy). Zakwestionowane wydatki w kwocie 2.120,00 zł (2.280,00 zł z odjęciem kwoty 160,00 zł przekazanej na rachunki bankowe Unii Pracy) były wykorzystane na nabywanie przez terenowe organizacje UP druków deklaracji, legitymacji członkowskich i statutów, a także znaczków partyjnych, pobieranych w Biurze Krajowym UP. Wydatkowana kwota stanowiła refundację kosztów wytworzenia tych materiałów ze środków pochodzących ze składek członkowskich pozostawionych w terenowych strukturach tej Partii, a jedynie dokumenty kasowe potwierdzające takie wydatki zostały błędnie wykazane w sprawozdaniu jako przychody z działalności własnej Unii Pracy.

Również wydatki przeznaczone na pokrycie kosztów organizacji IX Kongresu Unii Pracy, ponoszone jednorazowo przez delegatów w wysokości 150 zł, stanowiły dodatkową składkę członkowską, tzw. „składkę kongresową do kasy Rad Wojewódzkich, które winny przekazać uzyskane z tego tytułu kwoty na rachunek Biura Krajowego”, tyle że „część delegatów uchybiła obowiązkowi uiszczenia dodatkowej składki w odpowiednim terminie” i następnie wpłaty te były przyjmowane już przez dyrektora Biura Krajowego tej partii, który działał z upoważnienia jej terenowych struktur organizacyjnych. Wszystkie zebrane w ten sposób kwoty zostały „w całości zadysponowane na bieżącą działalność partyjną dotyczącą organizacji IX Kongresu partii”. Skarżąca przyznała jedynie, iż odrzucone sprawozdanie „częściowo uchybiało formalnym postanowieniom rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 lutego 2003 r. poprzez ujęcie nadzwyczajnych składek członkowskich („delegackich”) w nieodpowiedniej części sprawozdania”, co nie prowadziło do zmiany charakteru tych wpłat w

rozumieniu art. 26a ustawy, wydatkowanych zgodnie z przeznaczeniem „na pokrycie opłat kongresowych”.

W odpowiedzi na skargę Państwowa Komisja Wyborcza podtrzymała swoje stanowisko zawarte w zaskarżonej uchwale, uznając za niezgodne z prawem pozostawienie przez skarżącą poza obrotem bankowym łącznie kwoty 62.849 zł. O nieprawidłowym zakwalifikowaniu w sprawozdaniu opublikowanym w Dzienniku Urzędowym RP „Monitor Polski” kwoty 2.120 zł pochodzącej z działalności własnej Unii Pracy Państwowa Komisja Wyborcza nie miała informacji. Natomiast wydatkowane na opłaty za uczestnictwo w Kongresie Unii Pracy kwoty 60.729 zł nie miały charakteru składek członkowskich wpłacanych do kasy partii, o których mowa w art. 26a ustawy.

W uzupełnieniu skargi powtórzono twierdzenia o omyłkowym zakwalifikowaniu w odrzuconym sprawozdaniu zakwestionowanych środków finansowych, które stosownie do dyspozycji art. 26 a ustawy nie podlegały obowiązkowi gromadzenia na rachunkach bankowych. Skarżąca wносиła o przesłuchanie swoich pełnomocników przed rozstrzygnięciem sprawy na posiedzeniu.

Sąd Najwyższy uznał, że zawarte w skardze zarzuty nie dają podstaw prawnych do jej uwzględnienia. Wstępnie Sąd Najwyższy przyjął, że nie było potrzeby wyznaczania rozprawy w celu przesłuchania pełnomocników skarżącej, albowiem jej stanowisko zostało wyjaśnione szczegółowo i obszernie w skardze oraz jej uzupełnieniu. Sprowadza się ono do twierdzenia o omyłkowym ujęciu zakwestionowanych środków pieniężnych w niewłaściwych rubrykach sprawozdania finansowego, podczas gdy charakter zgromadzonych kwot wskazywał, iż w rzeczywistości stanowiły one należności pochodzące ze składek członkowskich w wysokości nieprzekraczającej od jednego członka w jednym roku najniższego miesięcznego wynagrodzenia za pracę pracowników obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę, pozostawionych w terenowych jednostkach organizacyjnych partii - z przeznaczeniem na pokrycie wydatków związanych z bieżącą działalnością, które nie podlegały obowiązkowi gromadzenia środków pieniężnych przez partię polityczną na rachunkach bankowych (art. 26a ustawy). W ocenie Sądu Najwyższego kwota 2.280 zł (po zweryfikowaniu zakwestionowana kwota 2.120 zł), która pochodziła ze sprzedaży egzemplarzy programu i statutu oraz przedmiotów symbolizujących partię została prawidłowo określona w sprawozdaniu jako środki pieniężne pochodzące z działalności własnej w rozumieniu art. 27 ustawy, ale po przedłożonych wyjaśnieniach skarżącej mogła być

uznana nie jako dochód skarżącej partii, ale jako wydatek sfinansowany przez jej terenowe struktury organizacyjne ze składek członkowskich niepodlegających gromadzeniu na rachunkach bankowych - z przeznaczeniem na pokrycie wydatków związanych z bieżącą działalnością, zwłaszcza że materiały te były następnie nieodpłatnie przekazywane członkom organizacji bądź zachowywane dla innych jej potrzeb własnych.

Podobna ocena nie jest natomiast możliwa w odniesieniu do tzw. opłat za uczestnictwo w IX Kongresie Unii Pracy, które w bezpodstawnym przekonaniu skarżącej pochodziły jakoby z dodatkowej składki członkowskiej. Przeczą temu następujące okoliczności. Potrzeba zebrania tzw. „opłat kongresowych” w jednorazowej kwocie 150 zł za każdego delegata na IX Kongres Unii Pracy wynikała z pisma z dnia 24 kwietnia 2002 r. dyrektora Biura Krajowego UP, tyle że wpłaty te miały być przekazane na konto Unii Pracy w terminie do 30 kwietnia 2002 r. „z dopiskiem opłata kongresowa z woj....”, a zatem już w trafnej ocenie organizatora tej akcji spodziewane z tego tytułu wpłaty były objęte obowiązkiem gromadzenia na rachunku bankowym skarżącej. Przeciwno możliwości kwalifikowania tych jednorazowych „opłat kongresowych” jako „dodatkowych” składek członkowskich przemawiają regulacje statutowe skarżącej dotyczące tego rodzaju składek. Zgodnie z art. 67 pkt 1-3 statutu skarżącej źródłami powstawania majątku UP są między innymi podstawowa składka członkowska, składka członkowska i dodatkowa składka członkowska, tyle że tzw. dodatkowa składka członkowska nie jest rodzajem jednorazowej i nadzwyczajnej „opłaty kongresowej” od delegatów na Kongres UP, ale ma charakter stały i okresowy, albowiem jest ustalana w skali miesięcznej - i to jedynie dla wszystkich jej posłów i senatorów, a także wszystkich radnych sejmiku wojewódzkiego oraz wszystkich radnych powiatów i gmin - przez odpowiednie organy UP, wśród których art. 67 ust. 5 statutu nie wymienia dyrektora Biura Krajowego UP. Nie było zatem prawnych (statutowych) podstaw do kwalifikowania jednorazowych „opłat kongresowych” w kwocie 150 zł pobieranych jedynie od delegatów na IX Kongres jako kwot pochodzących z okresowych wpłat comiesięcznych dodatkowych składek członkowskich pobieranych od członków skarżącej legitymujących się statusem posła, senatora lub radnego. Oznacza to, że zbieranie od członków partii politycznej wpłat pieniężnych niemających charakteru statutowych składek członkowskich jest dopuszczalne wyłącznie na rachunkach bankowych struktur organizacyjnych danej partii. Natomiast zebrane poza obrotem bankowym „opłaty kongresowe” nie uchylały się spod ustawo-

wego obowiązku gromadzenia tych środków pieniężnych przez skarżącą w obrocie bankowym (art. 26a ustawy). Przepis ten ma naturę bezwzględnie obowiązującą, a przeto wyklucza uznanie zasadności podejmowanych przez skarżącą prób dokonywania wykładni rozszerzającej przewidzianej w nim ograniczonej ustawowej dopuszczalności gromadzenia poza obrotem bankowym innych środków pieniężnych niż limitowane kwoty pochodzące wyłącznie ze składek członkowskich pozostawionych w terenowych jednostkach organizacyjnych partii - z przeznaczeniem na pokrycie wydatków związanych z bieżącą działalnością. W takich okolicznościach sprawy - w zakresie pozostawionej poza obrotem bankowym kwoty 60.279 zł z tytułu zebranych tzw. „opłat kongresowych” - Sąd Najwyższy potwierdził naruszenie przez skarżącą obowiązku prawnego, o którym mowa w art. 24 ust. 8, co prowadziło do odpowiedzialnego prawa odrzucenia sprawozdania finansowego Unii Pracy za 2002 r. przez Państwową Komisję Wyborczą na podstawie art. 38a ust. 1 pkt 3 i art. 38a ust. 2 pkt 3 ustawy o partiach politycznych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 516 k.p.c. w związku z art. 34b ust. 2 i 3 i art. 38b ustawy.

=====